

УДК 330.322.012

М. А. Терещенко,
к. е. н., в.о. доцента кафедри аналізу і контролінгу,
Таврійський державний агротехнологічний університет

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Розглянуто проблему інноваційних перетворень в Україні. Намічені основні завдання стратегічного розвитку інноваційного потенціалу аграрного сектора економіки. Визначені пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки. Виявлено, що умовою забезпечення в Україні сталого розвитку є досягнення значно вищого рівня інноваційної активності підприємств. Проаналізована необхідність здійснення державного регулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

The problem of innovative transformations in Ukraine is considered. The primary goals of strategic development of innovative potential of agrarian sector of economy are planned. Priority directions of innovative activity in agrarian sphere of economy are defined. It is revealed, that the condition of constant development maintenance in Ukraine is achieved by considerably highest level of innovative activity of the enterprises. The necessity of realisation of government regulation of innovative activity of enterprises is analysed.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інноваційна діяльність, практичний аналіз, науково-технічний процес, стратегічний розвиток, правове забезпечення, трансформація економіки, кваліфіковані кадри, ринковий попит, пріоритетні галузі.

В умовах структурної перебудови економіки України виключно важливого значення набуває активізація інвестиційної та інноваційної діяльності. Результати фундаментальних досліджень українських і зарубіжних вчених свідчать про те, що процес економічного зростання зумовлюється обсягом і темпами зростання обсягів інвестицій, їхньою структурою та якісними характеристиками. Незважаючи на деяке погравлення інвестиційного процесу в Україні, позитивні тенденції в інвестиційній сфері ще не набули стійкого характеру. Крім того, в умовах трансформації економічних відносин продовжують діяти чинники, що стримують розвиток інвестиційної й інноваційної діяльності [3].

Актуальність цієї проблеми закономірно привертає увагу вітчизняних і зарубіжних економістів. Більшість із них присвячені практичному аналізу сучасного стану інвестиційного процесу в Україні, зарубіжній практиці державного регулювання інвестиційної діяльності, оцінці роботи іноземних інвесторів на вітчизняному ринку й механізмам активізації залучення зарубіжних капіталів у вітчизняну економіку. В Україні дослідженнями інвестиційної сфери займаються: Т. Бань, М. Герасимчук, Б. Губський, Я. Жаліло, О. Махмудов, А. Пересада та інші. До найвідоміших зарубіжних науковців з даної проблематики можна віднести: Р. Борроу, Ч. Браун, М. Джонка, Р. Нурксе, У. Шарпа та інших [5].

Однак проблема інноваційних перетворень в Україні залишаються ґрунтовно не дослідженими і потребують детального вивчення особливостей побудови інноваційної моделі та інвестиційної привабливості нашої держави. Науково-технічний процес в усьому світі визнається головним фактором розвитку економіки. У зарубіжній та вітчизняній літературі це пов'язується з поняттями інноваційного процесу й активним процесом інвестування. При переході від командно-адміністративної еконо-

міки до економіки ринкового типу Україні постає питання про місце і роль інноваційної політики в структурі регіонального регулювання економіки.

Будь-яка модель господарювання в державі підпорядковується низці основних цілей:

- 1-стимулювання інноваційної активності;
- 2-розвиток науково-технічного потенціалу;
- 3-державна економічна незалежність;
- 4-створення економічних і соціальних умов для підвищення життєвого рівня суспільства. [4]

Однією з умов забезпечення в Україні сталого розвитку є досягнення значно вищого рівня інноваційної активності підприємств. Тому об'єктивно виникає необхідність здійснення державного регулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. Перший крок у цьому напрямі зроблено з прийняттям у 2002 році Закону України Про інноваційну діяльність".

Інвестиційний процес та інноваційна політика в АПК України нерозривно пов'язані з товарно-грошовими відносинами на всіх стадіях цього процесу. При інвестуванні капіталу враховують досить різноманітні фактори, які об'єднуються поняттям "інноваційно-інвестиційний клімат в АПК". Інноваційно-інвестиційний клімат в АПК відображує ступінь відповідної ситуації, що склалася у сільському господарстві, та відношення до інвестицій, які можуть бути зроблені в АПК. Він включає економічну стабільність, правову захищеність, стабільну діючу банківську та страхову системи, врахування специфічних інтересів інвесторів АПК тощо [3].

Україна вибрала інноваційну модель розвитку всіх сфер суспільного життя, якої мають бути закладені в процесі структурної перебудови економіки. З погляду на світовий досвід доречно зауважити, що деякі процеси ринкової економіки, які широко застосовуються і не вважаються інноваційними

не тільки в розвинених країнах, а й у більшості країн світу, для України являються стратегічними і пріоритетними інноваціями. Той факт, що вони широко відомі у світі й використовуються на практиці, свідчить про те, що їх не можна віднести до важкопрогнозованих інновацій в Україні [2].

Основним завданням стратегічного розвитку інноваційного потенціалу аграрного сектора економіки на 2008—2011 роки мають бути:

- кардинальне поліпшення фінансування науки;
- зміцнення матеріально-технічної бази наукових установ;

- зміцнення кадрового потенціалу сфери інноваційної діяльності, здійснення заходів щодо інтегральної науки і виробництва, створення фінансово-промислових груп.

Пріоритетними напрямками інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки на 2008—2011 роки є:

- завершення земельної реформи;
- впровадження системи пільгового рефінансування комерційних банків у разі надання ними пільгових кредитів для реалізації інноваційних проектів;
- створення пайових інвестиційних фондів для реалізації інноваційних проектів у сільське господарство;
- удосконалення експортно-імпоротної політики [5].

Для визначення пріоритетності інноваційних проектів в агропромисловому комплексі України необхідно використовувати методи, критерії і показники, які застосовують у світовій та вітчизняній практиці при розгляді інвестиційних проектів. Одними із основних вважаються методи проектного аналізу, за якими визначаються потоки витрат і доходів, приведених до теперішньої чи майбутньої вартості, точки беззбитковості, норми прибутку, терміну окупності [1].

При переході економіки України на інноваційну модель розвитку необхідно удосконалити й систему правового забезпечення інноваційної діяльності, що сприятиме не тільки скороченню всіх витрат виробництва і збільшенню прибутку, а й одержанню власного інтелектуального продукту.

Правове забезпечення інноваційної діяльності має ґрунтуватися на законодавчих і нормативних актах з різних напрямів розроблення, функціонування та розвитку цієї системи і здійснюватися за напрямками функціонування економіки країни.

Нині в Україні склалася досить цікава ситуація. Тут діє розгалужена мережа наукових організацій різних типів, діяльність яких направлена на забезпечення належного науково-технічного рівня практично всіх сфер національної економіки. Збільшується кількість організацій, що виконують наукові та науково-технічні роботи за всіма секторами науки, крім заводського. Зростає з кожним роком кількість закладів, в яких є аспірантура, збільшується чисельність аспірантів і докторантів. Проте очікуваного результату немає. Через відсутність вільних коштів у наукових організаціях погіршується матеріально-технічна база, морально старіє наукове устаткування й обладнання.

В Україні інвестиційний процес регулюють понад 100 законів та інших нормативних актів. На активізацію інвестиційних процесів була спрямована "Концепція регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки", яка визначає основні напрямки державної інвестиційної політики з урахуванням реальної економічної ситуації, перспектив залучення інвестицій та їх використання. Метою державної інвестиційної політики є створення конкурентного середовища, реалізація програм структурної перебудови економіки України, спрямування інвестицій у пріоритетні галузі та програми [5].

Інвестиційні ресурси в Україні є, але вони не направляються туди, де це найбільш потрібно суспільству — у виробничі інновації. Приватний капітал прагне до швид-

кого отримання максимального прибутку з мінімальними витратами, тому він більш охоче йде до торговельно-посередницької сфери та сфери фінансових спекуляцій. Він не направляється у високотехнологічні наукомісткі галузі виробництва, які вимагають значних капіталовкладень у науковий пошук і розробки, а віддачу від вкладених коштів доводиться очікувати досить довго. Іноземний капітал так само не зацікавлений у капіталовкладеннях у ці галузі, бо для нього головна проблема полягає не у створенні собі конкурента, а у збуті в Україні свого власного кінцевого продукту [1].

Коли йдеться про інновації, то найчастіше мається на увазі механізм державного фінансування цього процесу. Але в ринковій економіці мають існувати власні, побудовані на суто ринкових засадах, механізми та інституції, які б забезпечували інвестування в інноваційну сферу з метою одержання прибутку. Не можна сказати, ніби в Україні таких механізмів і такої системи зовсім не існує — збереглася розвинута фундаментальна наука, кваліфіковані кадри, ринковий попит вже не задовольняється застарілими виробами. Але вітчизняна наука працює більше на зовнішніх замовників, а потреби споживчого ринку в сучасній високотехнологічній продукції задовольняє в основному імпорт. Налагодження власного виробництва сучасної продукції потребує коштів, але наші банківська система і фондовий ринок, на жаль, не забезпечують фінансовими ресурсами розширене відтворення — основним джерелом інвестицій залишається держава і власні кошти суб'єктів економічної діяльності [3].

Таким чином, інноваційні перетворення є процесом структурної трансформації економіки України, тому що рівень розвитку та динамізм інноваційної сфери — науки, нових технологій, наукомістких галузей та окремих компаній, формує основу стійкого економічного зростання і визначає межу між бідними та багатими країнами світу. Швидкі темпи науково-технічного зростання, бурхливий розвиток наукомістких виробництв стали головною умовою прориву деяких країн світу, в минулому аграрних, у число світових лідерів і закріплення на цих позиціях. Тому державна політика націлена на створення інноваційної моделі економічного розвитку, яка формується, виходячи із досвіду передових країн світу, та враховує вітчизняні особливості української економіки.

Вибір шляху економічного розвитку, національне багатство і людський потенціал є достатніми передумовами для швидкого наближення України до соціально-економічного рівня розвинутих країн, але економіка майбутнього потребує вкладень. І тут роль держави полягає в тому, щоб знайти можливості вкласти гроші в інноваційний розвиток пріоритетних галузей і підприємств, які мають стратегічне значення для національної економіки та безпеки.

Література:

1. Гаман М. Державна підтримка фінансування інновацій // Економіка України . — 2004. — №6. — С. 44—49.
2. Данилишин Б., Чижова В. Науково-інноваційне забезпечення сталого економічного розвитку України // Економіка України. — 2004. — №6. — С. 4—11.
3. Дацій О.І. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні // Економіка АІЖ. — 2004. — № 3. — С. 97—101.
4. Корецький М.Х. Державне регулювання інноваційної діяльності в АПК // Економіка АПК . — 2004. — №4. — С. 14—18.
5. Рубан В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України : методологія і досвід // Економіка України. — 2004. — №3. — С. 14—17.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2009 р.